

VU Research Portal

Who is speaking? Who is addressed?

Glanz, O.

2010

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Glanz, O. (2010). *Who is speaking? Who is addressed? A critical study into the conditions of exegetical method and its consequences for the interpretation of participant reference-shifts in the book of Jeremiah*. [PhD-Thesis - Research and graduation internal, Vrije Universiteit Amsterdam].

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

NEDERLANDSE SAMENVATTING

Vertaling Titel: Wie spreekt? Wie wordt aangesproken? Een kritische studie over de condities van exegetische methodologie en haar consequenties voor de interpretatie van grammaticale verwijzingsverschuivingen naar tekstuele spelers in het boek Jeremia

Het schijnt in OT teksten geen ongewoon gebruik te zijn dat de formuleringen van verwijzingen naar spelers binnen een tekstgedeelte voortdurend van persoon, getal en geslacht kunnen veranderen. Door deze verschuivingen in de formulering neemt, vanuit hedendaags perspectief, het risico op frictie in de interne samenhang van de tekst toe. Dit is met name van toepassing bij profetische en poëtische teksten. In bijvoorbeeld de rede van JHWH, in Jer 50:26-40, wordt in de eerste zinnen naar Babel verwezen in 3sgF (Babel=zij [vrouwelijk enkelvoud]), terwijl dezelfde rede later naar Babel verwijst in 2sgM (Babel=jij), voordat er weer terugverwezen wordt in 3sgF (Babel=zij [vrouwelijk enkelvoud]). Uiteindelijk verschuift er binnen de rede de verwijzing naar Babel naar 3plM (Babel=zij [mannelijk meervoud]). Voor de lezer is de reden van deze verschuiving in formulering niet altijd duidelijk. De vraag is of de herformulering wellicht komt doordat er een nieuwe gesprekspartner is geïntroduceerd, doordat een ander is gaan spreken of doordat de spreker zich niet langer tot dezelfde dialogopartner richt. In het leesproces vraagt de lezer zich derhalve voortdurend af “Wie spreekt?” en “Wie wordt aangesproken?”. Dit boek richt zich op dit, veelal genegeerde, doch duidelijk aanwezige fenomeen van verschuivingen in de formulering van verwijzingen naar spelers binnen een tekst.

In dit boek wordt het fenomeen van grammaticale veranderingen in verwijzingen naar spelers binnen een tekst besproken zoals deze voorkomen in het boek Jeremia. Aangezien dit boek bijna 600 van deze verschuivingen bevat, levert het voldoende data op om het fenomeen gedegen en vanuit de data zelf te analyseren.

De analyse van dit fenomeen streeft twee doelstellingen na. Aan de ene kant het onderzoek naar de ontologische en epistemologische fundamenteën van exegetische methodologie. Dit vanwege enkele, doch uiteenlopende, opmerkingen vanuit verschillende exegetische tradities over de veranderingen in grammaticale verwijzing. Aan de andere kant wordt, vanuit exegetische interesse, de distributie van de verschuivingen in het boek Jeremia fenomenologisch geanalyseerd, om derhalve de herformuleringen te profileren en mogelijke datageoriënteerde functies van deze verschuivingen in het boek Jeremia te kunnen duiden.

Het *eerste hoofdstuk* geeft de methodologische beschouwing weer. Het bevat een algemene fenomenologische analyse van de processen en onderlinge verbanden in de tekst die interpretatie mogelijk maken, een fenomenologische beschrijving van de Bijbelse tekst en een weergave van de verschillende en in tegenspraak met elkaar zijnde interpretaties die worden gegeven aan enkele van de meest belangrijke fenomenen van de Bijbelse tekst.

Na de methodologische beschouwingen, geeft het *tweede hoofdstuk* de redenen aan voor tekstlinguïstische analyse van het boek Jeremia. Dit is een essentiële eerste stap die genomen moet worden door elke exegetische methodologie, onafhankelijk van de specifieke methodologie waarbinnen de interpretatie plaatsvindt. De opvatting van de data alsmede ook de verwerking van de data wordt in dit hoofdstuk duidelijk uiteengezet. Desalniettemin bieden de besproken analytische instrumenten, welke de tekstgrammatikale structuur van de tekst in beeld brengen, geen ruimte voor een “volledige” interpretatie

van de tekstuele data. Dit omdat de tekstlinguïstische analyse niet als een compleet exegetische methodologie is aangeduid. Het beargumenteren van een volledig exegetische methodologie kan geen deel uitmaken van deze dissertatie omdat dit zou betekenen dat ook de interpretatie van de verschillende elementen van Rationaliteit in kaart zou moeten worden gebracht; wat onderzoek in de ontologie en epistemologie impliceert.

Nadat de methodologie is uiteengezet bespreekt het *derde hoofdstuk* de specifieke uitleg van de verschillende exegetische tradities van de PNG-verschuivingen (P=person/persoon, N=number/getal, G=gender/geslacht) met de PNG-verschuivingen database (zie 5.2) en worden deze interpretaties vanuit het hermeneutisch kader, zoals besproken in hoofdstuk een, geëvalueerd. Dit resulteert in het vaststellen van de *finale* en *formele* condities – welke in de methodologische beschouwing zijn uiteengezet – van elke respectievelijke exegetische traditie. Het fundamentele verschil tussen diachronische en synchronische benaderingen komt hiermee naar voren.

Hoofdstuk drie legt de basis aan voor een besluitvorming met betrekking tot de diachronische of synchronische aard van de PNG-verschuivingen. Om tot een conclusie hieromtrent te komen, onderzoekt *hoofdstuk vier* de Jeremiaanse doubletten, fragmenten uit Qumran en de Septuaginta. Hiermee wordt de vraag behandeld in hoeverre de overdacht van de tekst en de redactionele input verantwoordelijk zijn voor de PNG-verschuivingen. De conclusie hiervan draagt ertoe bij om de fenomenologische analyse van de PNG-verschuivingen in een genuanceerd perspectief van diachronische en synchronische dimensies te plaatsen.

Ten slotte wordt, in *hoofdstuk vijf*, de distributie van de verschillende PNG-verschuivingen in het boek Jeremia vanuit een synchronisch perspectief geanalyseerd en worden specifieke interpretaties voor de PNG-verschuivingen behandeld. Hierbij wordt nadrukkelijk gesteund op de PNG-verschuivingen database en haar indexatie van de verschuivingen. Daar een volledige interpretatie van alle PNG-verschuivingen alleen mogelijk is als gewerkt wordt met een naar verhouding volledige exegetische methodologie, blijven de interpretatieve resultaten beperkt, daar zij zich richten, voorzover als mogelijk, op die typen van PNG-verschuivingen die in grote mate voorkomen, i.c. een hoge distributiegraad hebben. Hiermee wordt beargumenteerd dat de meeste verschuivingen een synchronische functie hebben, welke de lezer erop attenderen dat een nieuwe dialoog aanvangt of dat de dialoog zelf verschuift; om de lezer door de tekst heen te begeleiden. Naast de syntactische en tekstgrammatische aard van de grammaticale veranderingen in de verwijzingen, kunnen verschuivingen ook functioneren op het retorische niveau. Hierdoor komt er dynamiek in de rol van de deelnemers in de dialoog alsook in de afstand tussen spreker en geadresseerde.

In het laatste gedeelte, *hoofdstuk zes*, worden enkele implicaties van deze studie voor Bijbel vertalingen en exegetische methodologie uiteengezet. Er wordt geconcludeerd dat een “a priori” fenomenologische beschrijving van de tekst, in termen van syntaxisgrammatica en tekstgrammatica, een voorwaarde is voor een ethische lezing van de Bijbelse tekst in zijn algemeenheid. Zulk een lezing kan een groot verschil maken in hoe moeilijke kwesties als de grammaticale veranderingen in verwijzingen worden geïnterpreteerd. Een tekstsyntactische benadering als eerste methodologische stap draagt de kans met zich mee dat hetgeen eerst als vreemd overkomt bij de hedendaagse lezer juist begrepen kan worden als verwijzend naar een systeem dat eigen is aan het antieke Hebreeuwse taalgebruik welk bijdraagt aan het communicatief potentieel van de tekst.